

GLASILO JEVREJSKE ZAJEDNICE BOSNE I HERCEGOVINE

Jevrejski glas

broj 60.

Sarajevo, decembar 2013. kislev / tevet 5774.

**LIMMUD KESHET EX-YU
BUDVA 5774.**

Izlazi četiri puta godišnje
Published four times a year

Broj 60.
decembar, 2013.

Jevrejski glas
(Izdavač: Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine)

Jewish voice
(Publisher: Jewish Community of Bosnia and Herzegovina)

Izdavač/Publisher
Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine

Glavni urednik
Editor-in Chief:
Jakob Finci

Odgovorni urednik:
Pavle Kaunitz

Redakcijski kolegij:
Boris Kožemjakin, Elijas Tauber, Pavle Kaunitz, Klara Pelja

Dopisnici iz inostranstva:
Željko Kučinović-Čaja, Aron Albahari

Fotografije:
Mario Kabiljo, Elijas Tauber, Tomo Radovanović

Lektor: **Gordana Girt**

Štanparija:
BLICDRUK, Sarajevo

DTP:
Srđan Ninković

Adresa uredništva
Editorial Staff Address:
Jevrejska opština Sarajevo za "Jevrejski glas"
Hamdije Kreševljakovića 59
71000 Sarajevo
tel. 229-666
229-667

Rješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta
Vlade Federacije Bosne i Hercegovine
"Jevrejski glas" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 279, dana 22.4.1993. godine

E-mail:
jevrejski@yaho.com

**NOVA VARIJANTA
"BEJAHADA"**
Boris Kožemjakin

3.str

MLADIO MLADIMA
Klara Pelja

8.str

O PRAZNIKU HANUKA
David Kamhi

11.str

BU2
Pavle Kaunitz

16.str

KARDINALOVA PJESMA
Miljenko Jergović

20.-21. str

**NOVI NASLOVI
U BIBLIOTECI**
Gordana Girt

22.str

15. januar
Tubišvat

27. januar
**Dan sjećanja na
žrtve Holokausta**

14. februar
Purim katan

13. mart
Esterin Purim

16. mart
Purim

65 godina države Izrael

U prostorijama Jevrejske opštine Sarajevo, obilježili smo, 65 rođendan države Izrael. Prijemu koji je organizovao nerezidentni ambasador u Bosni i Hercegovini, David Cohen, pored predstavnika organa vlasti, diplomatskog zbora i prijatelja Izraela, prisustvovali su i gotovo svi naši članovi koji su kraće ili duže vrijeme boravili u Izraelu, što je bila dobra prilika za obnavljanje uspomena, pravljenje novih planova i izmjene informacija. Prijem je obogaćen prigodnim muzičkim programom sefardske muzike.

Religija za Mir

U Beču je između 19 do 22 novembra održana 9. svjetska konferencija

Religija za Mir, najveće međunarodne multireligijske organizacije, koja okuplja 13 najvažnijih svjetskih religija. Uz rezimiranje postignutog u međureligijskom dijalogu, izabran je i novo rukovodstvo. Uz ostale članove Međureligijskog vijeća, predsjednik Jevrejske zajednice BiH, Jakob Finci izabran je za počasnog predsjednika Svjetske konferencije religija za mir.

Konferencija Sant' Egidio u Rimu

Nakon vrlo uspješne prošlogodišnje međureligijske konferencije rimskog Udruženja Sant'Egidio, početkom oktobra ove godine je održana slična konferencija u Rimu, na koju su bili pozvani članovi Međureligijskog vijeća Bosne i Hercegovine. Učestvovao je i predsjednik naše zajednice Jakob Finci, koji je imao zapaženo izlaganje o radu

Međureligijskog vijeća, sa posebnim naglaskom na našu uspješnu saradnju sa drugim vjerskim zajednicama i crkvama u našoj zemlji.

Novi program 19. u 19.

Naša "La Benevolencia" otpočela je 19. decembra sa novim ciklusom kulturnih programa – koncerata, pod zajedničkim naslovom "19 u 19", sa željom da svakog 19. u mjesecu u 19 sati u Sali naše opštine organizuje koncert, ili filmsku projekciju ili neku sličnu manifestaciju, te nakon izvanrednog koncerta sopranistice Aleksandre Ristić, koja je nastupila uz klavirsku pšratnju Jovane Stajić, očekujemo čitav niz interesantnih i kvalitetnih nastupa kako mladih, tako i afirmiranih muzičara, poneki dobar film ili događaj koji će se pamtili.

PROJEKCIJA FILMA JAKOVA SEDLARA

5. decembra ove godine, u Velikoj sali sarajevske Jevrejske opštine, održana je projekcija dokumentarnog filma „Sudbina mi nije dala da odem“ poznatog filmskog reditelja Jakova Sedlara. Autor je inspiraciju za film našao u pismu Valli Ollendorf, njemačke Jevrejke koja se iz koncentracionog logora Theresienstadt, dva mjeseca prije nego što je ubijena, oprašta sa sinom Ulrichom. Ovo pismo je njena posljedna poruka sinu puna vjere, nade i ljubavi, unatoč mračnom vremenu i okruženju u kojem se nalazi. Pismo stiže u njegove ruke tek nakon 40 godina. Zahvaljujući upornosti i dugotrajnom istraživanju autora vidjeli smo još jednu potresnu priču o sudbini žrtava Holokausta. Mnoge sudbine žrtava i priče o njima nikada nećemo saznati zato ovakve teme još više zaslužuju našu pažnju i nezaborav. Nakon projekcije upriličen je razgovor s redateljem filma, Jakovom Sedlarom i Stephenom Ollendorffom, Vallinim unukom.

Klara Pelja

NI BEJAHAD NIJE KAKAV JE NEKADA BIO

Jevrejska kulturna scena, poznatija pod nazivom „BEJAHAD“ bila je godinama ogledalo kulture i umjetničkih dometa jedne nacionalne zajednice koja po političkim stajalištima i definicijama predstavlja manjinu na ovim našim prostorima. Ta štura odrednica manjina nije sputavala njene članove da na razne, ponekad sebi svojstvene načine oplemenjuje prostore na kojima žive, djeluju i stvaraju nove vrijednosti kako društvene, privredne, tako i one suptilnije kreativno-stvaralačke. A

onda je sve stalo i nakon niza uspješnih godina Bejahad prošle 2012-e nije održan.

Naravno, Jevreji nisu prestali da slikaju, pišu, komponiraju. No, za javno predstavljanje njihovih dostignuća nisu se našla potrebna sredstva. Trebalo je osmisлити nove metode djelovanja i neke druge prostore za prezentiranje ponuđenih sadržaja umjesto skupih hotela na Hvaru, u Opatiji ili Puli.

Vlado Šalamon, duša i srce ove manifestacije našao je „šalamonsko“

rješenje – „Bejahad u gostima“.

Što to znači? Umjesto ekskluzivnih mondenih salona na Hrvatskoj rivijeri ova značajna kulturna smotra nastavlja svoj život u prostorima Židovske vjerske zajednice Bet Israel u Zagrebu.

Među prvima na novom Bejahadu predstavili smo se mi Sarajlije predavanjem Jakoba Fincija i zanimljivom dokumentarnom izložbom o obnovi Starog jevrejskog groblja u Sarajevu na Borku (Moderator: Danilo Nikolić). **PK.**

NOVA VARIJANTA “BEJAHADA”

Obzirom da je Židovska kulturna scena “Bejahad”, nakon vlastite “bar micve”, punoljetstva morala ugasiti preskupi oblik djelovanja, Židovska vjerska zajednica Bet Israel je uz rukovodstvo Bejahada došla na ideju da reafirmira saradnju i predstavljanje jevrejskih/židovskih općina/opština i zajednica kroz gostovanja pojedinih u Zagrebu, gdje su ljubazni domaćini obezbjedili troškove noćenja, jedan dio troškova ishrane za vrijeme trodnevnog boravka u Zagrebu za učesnike iz drugih zajednica.

Prva, kao što je to i red, zbog abecednog reda (BiH), ni zbog čega drugog, u Zagrebu se predstavila Jevrejska opština iz Sarajeva, koja je našim domaćinima prezentirala odgovarajući dvodnevni sadržaj aktivnosti. Bili smo učesnici molitve za šabat koju je nadahnuto predvodio Rabin Kotel Dadon, te smo nakon molitve bili na zajedničkoj svečanoj šabatnoj večeri, družeći se do kasno u noć.

U subotu uveče je Jakob Finci, predsjednik Jevrejske zajednice BiH predstavio našu zajednicu, prvenstveno Jevrejsku opštinu Sarajevo, prošavši uz lagane i duhovite anegdote i dosjetke kroz 450. godišnju istoriju jevrejskog bivstvovanja na “brdovitom Balkanu”. Nakon toga, brojnoj publici smo prezentirali dokumentarni film “Adio kerida” koji je uprkos relativno lošoj kopiji filma izazvao veoma pozitivne kritike prisutnih.

U nedelju u prijepodnevnim satima, istina uz malobrojnu publiku, koja je izgleda poštovala nedeljni odmor više nego što je željela biti posmatrač na jednoj izložbi, otvorili smo izložbu o dosadašnjoj sanaciji Starog jevrejskog groblja, koje je zbog predhodnih ratnih razaranja u Sarajevu, teško oštećeno. Danilo Nikolić je objasnio sve faze dosadašnjih radova na opravci groblja, od deminiranja do opravke kapele groblja, od sanacije klizišta do rekonstrukcije kapije groblja, od djelimične opravke potpornog zida uz prvi red spomenika do čišćenja i osvježanja preko 350 nadgrobnika “lavova koji spavaju”, kako ih nazva nobelovac Ivo Andrić.

Zahvalni smo prijateljima iz Židovske vjerske zajednice Bet Israel na gostoprimstvu uz želju da neki od nas, ali i iz drugih sredina budu prisutni kada se bude prezentirala aktivnost drugih opština i zajednica. Taj naš prijedlog je prihvaćen i rukovodstvo novog oblika “Bejahada” voljno je snositi troškove za četiri učesnika iz Sarajeva u decembru mjesecu kada će se predstaviti Jevrejska opština iz Beograda, naravno ukoliko vremenski uslovi dozvole da se putuje u Zagreb.

Boris Kožemjakin

Danilo Nikolić

MLADI O MLADIMA

Matea Dautović -
Rođena 23. 03. 1989. u Sarajevu. Apsolventica Franjevačke teologije. Pored funkcije predsjednice mladih, u Jevrejskoj opštini radi kao vaspitač za omladinu od 15 - 18 godina i Taglit koordinator za BiH. Kao predstavica Jevrejske zajednice član je grupe „Svi zajedno“ Međureligijskog vijeća.

Kada je osnovan Omladinski klub?

Vladimir: Ja to zovem reorganizacijom Omladinskog kluba, to je bilo 2007. godine, kada je osnovan Klub za mlade od 13 – 18 godina. Nakon godinu dana rada osnovali smo Studentski klub i Tinejdžerski klub, a na kraju 2011. priključena je i Mala škola, tako da danas radimo kao Klub mladih. Ja koordiniram sa Studentskim klubom, a Matea kao predsjednica Kluba mladih vodi Tinejdžerski klub i koordinira saradnju između klubova.

Koliko članova trenutno ima Klub mladih, kakva je polna struktura?

Matea: U Maloj školi imamo 10-oro djece od 5 do 10 godina, a u Tinejdžerskom klubu 12 mladih od 16 do 18 godina. Djevojaka je nešto malo više od momaka (7:5). Mladi iznad 18 godina uključeni su u rad Studentskog kluba koji ima oko

20 članova, a što se tiče polne strukture omjer je oko 60:40 u korist djevojaka.

Kako, po kojim kriterijima i za koji period se bira predsjednik Kluba mladih?

Matea: Novim Statutom JO Predsjedništvo se bira na četiri godine, pa tako i predsjednik Kluba mladih. Predsjednik se bira glasanjem na osnovu prijedloga članova Kluba. Kriteriji su prvenstveno aktivnost i isticanje u radu.

Da li imate redovne termine sastajanja, kada i koliko puta mjesečno se sastajete?

Matea: Omladina se sastaje svake subote od 11:30 do 13:00h. Pored redovnih edukativnih programa koje pripremamo za tinejdžere svaki vikend, pred određene praznike spremamo i prigodne piredbe. Sastajemo se svake subote, svaki mjesec, sem januara kada imamo Omladinski seminar Sarajevo i ljetnih praznika –

Razgovarala: **Klara Pelja**

juli i august, kada su ljetni kampovi. Studentski klub nema redovne sedmične sastanke nego se sastajemo po potrebi; za praznike, na organizovanim predavanjima i neformalnim druženjima.

Imate li plan rada i šta su vaši prioriteti u radu?

Matea: Da svakako, početkom školske godine pravimo Program rada za čitavu školsku godinu. Imamo različite edukativne programe, prioriteti u radu su čuvanje jevrejske tradicije, kulture i običaja. Ove godine smo počeli sa osposobljavanjem mladih na području komunikacije, timskog rada, planiranja i pisanja programa kako bi i oni jednog dana mogli nastaviti našim stopama, tj. preuzeti vodstvo u Klubu.

Ko vodi ovu obuku?

Matea: Voditelji su Vladimir Andrlje, Vedran Vajnberger i ja.

Čestitam, konačno mladi imaju svoj prostor, da li ste uspjeli da ga opremite, ima li nešto što bi ste još željeli, a za to trenutno nemate sredstava? Možda vam neko od naših članova može pomoći, evo i ovo je prilika da im preko našeg lista pošaljete poruku.

Matea: Veoma smo sretni što konačno imamo svoje prostorije, vrijeme je bilo da se maknemo iz hola Jevrejske opštine, da imamo svoje mjesto za privatnost i okupljanje. To će pozitivno utjecati na naš rad. Još uvijek smo u procesu opremanja, ali uskoro bi i to trebali završiti. Budući da imamo ograničen budžet, još ne možemo opremiti naš prostor onako kako bismo željeli. Sada nam je prioritet da prostor opremimo tek toliko da bude funkcionalan, a onda ćemo polako nastaviti sa uređivanjem.

Vladimir: Sredstvima koje imamo na raspolaganju prostor možemo opremiti tek osnovnim stvarima, nedostaje nam tehnička oprema, a ona je najskuplja. Donacija koju smo dobili za opremu ne može pokriti nabavku tehničkih pomagala bez kojih je nazamisliv bilo kakav edukativni rad. Prije svega treba nam kompjuter. Za uspješnu prezentaciju i predavanja edukativnih sadržaja, gledanje dokumentarnih filmova i sl. treba nam televizor, projektor, ozvučenje. Mislim da ćemo uspjeti kupiti kompjuter, a ostalo,

bojim se da nećemo moći skoro nabaviti, ukoliko ne dobijemo još neku donaciju ili nam ne pomogne neko od članova Jevrejske opštine ... evo, pozivam sve one koji su u mogućnosti da nam pomognu.

U holu Opštine imate zidne novine, pripremili ste vrlo lijep, prigodni svećarski broj za Hanuku. Vidim i da birate omladinca/ku mjeseca, kako to činite i koji su kriteriji za izbor? Ne poznajemo vas sviju po imenima pa je šteta da uz fotografiju ne stoji i ime, a možda i razlog zbog kojeg je neko izabran, šta vi mislite o tome?

Matea: Ja bih ovdje prije svega istakla Anu Kožemjakin koja unutar našeg Kluba vodi Umjetničku sekciju koja je zadužena za ukrašavanje zidnih novina, plakata i sl. Omladinca/ku mjeseca biramo na osnovu aktivnosti tokom čitavog mjeseca, prisustvovanja predavanjima i ukupnog angažmana u radu Kluba i Opštine. Mislim da je to dobar način da stimuliramo mlade da se malo više aktiviraju i angažuju. Svakako da ćemo uvažiti prijedlog da se ispod slike stavi i ime. To je veoma dobra ideja.

Vrlo često čujem kritike da slabo posjećujete kulturne manifestacije i programe koje organizuje JO, posebno vam zamjeraju da rijetko ili gotovo nikako ne idete na hodočašće u Stolac ili tradicionalnu posjetu groblju u Đakovu, a i u našem listu rijetko neko od vas nešto objavi, šta vi mislite o tome?

Matea: Mislim da to jeste problem i da imamo poteškoća sa motiviranjem mladih da se više uključe u rad i aktivnosti JO, da posjećuju izložbe, koncerte i druga događanja u Opštini, a posebno da dolaze na manifestacije poput obilaska Stoca i Đakova. Mislim da jeste na nama da ih potaknemo da se više pojavljuju na takvim manifestacijama...

Vladimir: Stav predsjedništva JO je ujedno i stav voditelja klubova mladih da su posjete Stocu, Đakovu i Jasenovcu, koje se organizuju jednom godišnje jako bitne za čuvanje naše tradicije. Mi nastojimo da na tim manifestacijama imamo bar jednog predstavnika mladih. Znači kakvi su tinejdžeri, nije ih lako animirati jer oni imaju druga interesovanja, ali važno je i to da žele da budu članovi JO, da dolaze i okupljaju se ovdje, pa će s vremenom i

uz našu pomoć shvatiti značaj i važnost ovih događanja.

Još pamtim fantastični performans koji su mladi izveli za Dan Holokausta, divnih reportaža iz Amerike Tee Abinun objavljenih u našem listu. Lijepo je bilo vidjeti mlade i na našoj pozornici za Hanuku, zašto vas nema više i češće u javnom i kulturnom životu naše zajednice, od čega to zapravo zavisi?

Matea: To prije svega zavisi od samog plana i programa rada i kako ga mi

omladina mnogo radi to se ne vidi i ne zna dovoljno.

To je zaista velika šteta, sigurna sam da pored aktivnosti i rada u Klubu mladih i JO, među vama ima i onih koji pišu pjesme, postižu neke rezultate u učenju, sportu ili na nekim drugim takmičenjima. Sve su to dragocijene informacije koje interesuju sve članove naše zajednice...

Možete li reći nešto o vašim akcijama, aktivnostima u sljedećoj godini.

Vladimir Andrlje
– Rođen 11. 06. 1985. u Sarajevu. Profesor muzičke teorije i pedagogije. Podpredsjednik JKPD La Benevolencija, koordinator Britanske humanitarne organizacije World Jewish Relief „Connections“ koja stipendira studente Jevrejske zajednice BiH. / tekst uz fotografiju/

formiramo. Mi smo, recimo, između klubova podijelili obilježavanje praznika; djeca i tinejdžeri pripremaju programe za vedrije praznike poput Hanuke i Purima, a mi stariji za one, tzv. ozbiljnije poput Jom Hašoa, Dana sjećanja na žrtve Holokausta ili praznika poput Pesaha, ali se međusobno ne isključujemo u organizovanju svih manifestacija.

Vladimir: Što se tiče naše saradnje sa Jevrejskim glasom mogu samo konstatovati da je zainteresovanost mladih za saradnju vrlo mala. Razgovarao sam sa urednikom Glasa, Pavlom Kaunitzom, doduše prije dosta vremena, da možda imamo svoj kutak u Jevrejskom glasu ili na WEB stranici JO, gdje bi objavljivali i ažurirali informacije o radu Kluba. Nažalost nikad to nismo realizirali, iako

Vladimir: U januaru imamo Omladinski regionalni seminar koji se tradicionalno održava u Sarajevu šesti put. Organizator je Klub mladih Jevrejske opštine. Do sada smo svake godine imali oko tridesetak učesnika iz regiona iz Srbije, Hrvatske, Makedonije i Bosne i Hercegovine. Tema ovog seminara je „Jevrejsko putovanje“, gdje ćemo kroz aktivnosti, predavanja i radionice upoznati sve Jevrejske opštine iz regiona. U nastojanjima da smanjimo troškove ovog seminara, ove godine ćemo isprobati novi koncept u kojem nećemo više pozivati vanjske predavače, nego će svi vaspitači na seminaru dobiti zadatak da održe predavanje ili radionicu kako bi što bolje predstavili svoju Jevrejsku opštinu. I evo, obećavam o tome ćemo napisati nešto za Jevrejski glas!

„Logor Đakovo”

Autorski projekat Lee Maestro

Krajem oktobra, točnije rečeno dvadeset i devetog, u našoj galeriji “Novi hram” otvorena je dokumentarna izložba o logoru Đakovo, autorski projekat Lee Maestro koji je ova naša članica reakizirala u suradnji sa Srđanom Ninkovićem grafičkim dizajnerom “Jevrejskog glasa”.

Izložba je posvećena žrtvama đakovačkog logora koji je ja ze vrijeme Drugog svjetskog rata bio mjesto istrebljenja jevrejskih žena i djece.

Izložba prikazuje priču o logoru, njegovom osnivanju, deportaciji zatočenica, većinom Jevrejki iz Bosne

i Hercegovine, ali i ostalih dijelova bivše Jugoslavije, te njegovom konačnom rasformiranju i njegovim žrtvama.

Specifičnost logora Đakovo, u odnosu na ostale logore koji su djelovali za vrijeme vladavine NDH, je u tome što je od ustaške vlasti bilo naređeno da se za sve vrijeme trajanja logora žrtve kopaju na obližnjem Jevrejskom groblju. Uz neprocjenjivu pomoć lokalnog grobara Stjepana Kolba koji je bio angažiran na ovim radovima, danas na Jevrejskom groblju u Đakovu stoje grobovi sa imenima 566 žrtava, žena i djece, koji su svoj život tu okončali.

Ovo je jedinstveno groblje u Evropi i jedno je od rijetkih koje sa svojih 566 spomenika svjedoči o fašističkom teroru i zlodjelima koja su vršena nad Jevrejima u Drugom svjetskom ratu.

Za Izložbu štampan je sadržajan i reprezentativan katalog te prateći plakat.

Ova zanimljiva i dokumentarno značajna izložba prikazana je i u Budvi na nedavno održanom Limud Keshetu.

Zašto osam noći

Marcie Lee, slobodni predavač iz Feniksa – Arizona, održala je predavanje pod nazivom „Tekstovi o Hanuki – Zašto osam noći” za članice ženske sekcije „Bohoreta”.

Legenda o Hanuka čudu i ćupu ulja koje je umjesto jedan dan gorilo osam dana svima nam je dobro poznata, a zahvaljujući ovom zanimljivom predavanju saznali smo i druge izvore i tumačenja zašto se Hanuka slavi osam dana. Gospođa Lee navela je samo nekoliko izvora; Prva i druga knjiga o Makabejcima, Midraš i i dva teksta iz Talmuda, a kaže da ima preko dvadeset tekstova koji na različit način tumače razloge za ovo osmodnevno slavlje. Za članove Omladinske sekcije Marcie Lee je isto predavanje održala i dan kasnije.

Makabijada

Plivačku reprezentaciju Bosne i Hercegovine na 19. Makabijadi činili su: **Andrej Simić** (1994), **Vanio Begić** (1996) i **Vladimir Simić** (1997).

Plivanje je bilo na programu od 21. - 24. jula, a naši plivači su imali nastupe sva četiri dana. Plivalo se u novom olimpijskom bazenu izgrađenom samo za ovu manifestaciju na Wingate Institutu za tjelesni odgoj i sport, te kineziologiju.

Plivalo se u dvije kategorije:

- Kategorija ‘seniori’: ‘94 godište i stariji
- Kategorija ‘juniori’: ‘97 godište i mladi

U izuzetno jakoj konkurenciji od 27 reprezentacija koje su činili neki od najboljih plivača i plivačica u svijetu, zabilježeni su sljedeći rezultati:

Andrej Simić je nastupio u disciplinama 100 metara delfin i 100 leđno. U disciplini 100 metara delfin u kvalifikacijama

isplivao je čak 10. Vrijeme što je bilo dovoljno da izbori plasman u finalu. Među 10 najbržih plivača, Andrej je zauzeo deveto mjesto. U disciplini 100 leđno u kvalifikacijama uspio je osvojiti šesto mjesto, te izboriti nastup u finalu. Nažalost, bio je diskvalifikovan odlukom glavnog sudije.

Vladimir Simić je nastupio u disciplinama 100 metara leđno i 200 metara leđno. U obje discipline uspio je doplivati do finala. Kvalifikacije za finale u disciplini 200 metara leđno otplivao je kao četrnaesti i izborio plasman u B finalu. Među 20 najbržih plivača zauzeo je trinaesto mjesto. U duplo kraćoj dionici izborio je A finale doplivavši do

desetog mjesta u kvalifikacijama. Među 10 najbržih sportista u ovoj disciplini uspio je zauzeti fantastično osmo mjesto.

Vanio Begić je nastupio u disciplini 50 metara slobodno. Zauzeo je 43. Mjesto, što nije bilo dovoljno za prolaz u finale.

Sva tri plivača su pokazala zavidnu formu unatoč tome što je plivačka sezona u Bosni i Hercegovini već odavno završila, te se nikakve posebne pripreme za ovo takmičenje nisu organizovale.

Andrej Simić

REZIME 2013.

Što smo učinili ili koliko para toliko muzike

Nekako je uobičajeno da se u ovo doba godine osvrćemo unatrag i analiziramo što smo u proteklom periodu učinili a onda, a i to je već postalo gotovo navika, razmišljamo o vremenu pred nama i onome što ćemo tek učiniti.

Vama je dragi naši čitaoci poznato, o tome vas redovno izvještavamo na stranicama našeg „Jevrejskog glasa“, da je stručni tim Zajednice obučen za edukatore i facilitatore na planu prevencije HIV i AIDS i prateće stigme prije dvije godine organizirao i realizirao niz informativno-edukativnih radionica u svim našim općinama i štampao tada zapaženu a sada već pomalo zaboravljenu brošuru „Bez predrasuda“. To je bilo, hajde da tako kažemo, neko dobro vrijeme, kada smo za ovaj i ovakav korisan posao bili u stanju obezbijediti potrebna sredstva međunarodnog donatora, prvenstveno švicarskog Global fonda. Iza naših napora tada je stajalo Međureligijsko vijeće, World Vision i UNDP.

No, vremena su se promijenila, interes za djelatnost crkava i vjerskih zajednica na polju prevencije i

edukacije svojih članova i pored odličnih rezultata je opao, izvori sredstava su se drastično smanjili ili potpuno presušili (Global fond). Danas je uz nas ostao samo još World Vision koji teškom mukom podupire jednu dobru ideju koja životari tek uz velike napore Vision-ovih djelatnika i četiri HiV koordinatore Islamske i Jevrejske zajednice, Katoličke i Srpske pravoslavne crkve. Danas se sve svodi na nekoliko kraćih seminara na kojima se mladi upoznaju sa problemom HIV-a, AIDS-a i stigme, informativno-propagandne aktivnosti i individualni rad

koordinatora sa članstvom svojih organizacija. Za višednevne edukativne radionice „Putevi nade“ koji su iznjedrili desetke mladih edukatora i facilitatora više nema novca. Sredstava nema ni za printane materijale sa kojim smo dopirali u sve naše centre i do mnogih naših članova. Gotovo da nismo više u stanju educirati naše ljude po manjim sredinama jer naprosto nemamo novaca za tako što (putni troškovi, smještaj i slično).

U ovako tmurnoj situaciji sretni smo kad znamo da smo ipak nekako uspješni pojačati naše timove novim mladim ljudima, dio njih poslati World Visionu na stručnu obuku o stigmati, objaviti nekoliko članaka u našim glasilima, dati poneki intervju pisanim i elektronskim medijima i barem tako, skromno propagirati naš rad i lobirati za jednu ideju koja je i dalje snažno prisutna u crkvama i vjerskim zajednicama.

Osobno, situacija sa kojom se nosimo mene podsjeća na mladu biljku koja je nikla i krenula da se snažno razvija, a onda ju je netko prestao paziti, zalijevati, gurnuo je u kut gdje ona sada tavori bez hrane, vode, svjetla.

Pod takvim okolnostima gotovo da je bespredmetno okretati se prema vremenu koje j pred nama i stvarati planove za narednu 2014. godinu.

P. Kaunitz

HIV koordinator JZ BiH

O PRAZNIKU HANUKA

Hanuka ne spada u najstarije jevrejske praznike nego u mlade, pošto se slavi od sredine drugog vijeka prije nove ere, kao znak sjećanja na Ustanak jevrejskog naroda protiv grčke okupacije i nagle helinizacije Judeje. Ustanak je dignut nakon osvajanja istoka od strane Grka i vazala, pod vodstvom Aleksandra Makedonskog, koje je počelo u četvrtom vijeku prije nove ere. Tadašnju jevrejsku državu su Greci nastojali helinizirati početkom drugog vijeka prije nove ere i to kad je potpala pod vlast dinastije Seleukida. Ustanak je dignut pod vodstvom sveštenika Matatije Hakohena iz plemena Hašmonejaca, a kasnije je nastavljen gerilski rat pod komandom njegovog najstarijeg sina Jehude „Makabija“ (čekić). Ta borba je trajala tri godine. To nije bio samo rat za oslobođenje Judeje, nego i sukob dvaju kultura i ideologija, jevrejske i grčke, a posebno su se Jevreji borili za svoju domovinu, za način života i običaja, te protiv zabrane vršenja vjerskih obreda: obrezivanja djece, pravila o ishrani – košer i čitanja Tore.

Prije samog ustanka okupatori su u Hram u Jerušalajimu postavili kip Zevsa što je dodalo ulje na vatru i inspirisalo borbe za žestoku borbu. Makabejci su prvo srušili sličan kip Zevsa u gradu Modiinu. Oslobođanje Jerušalajima i izbacivanje

omrznutog kipa bilo je završni čin pobjede ustanika nad vojskom Antioha Epifana.

Hram je osvećen uz veliko slavlje 25. kisleva 164. godine prije nove ere i od tada se slavi praznik Hanuka. Puni naziv praznika je „Hanukat Habait“ (osvećenje doma), ili „Hanukat Hamizbeah“ (osvećenje žrtvenika – oltara). Ovaj praznik se slavi, ne samo kao simbol pobjede i oslobođenja, nego i osvećenja Hrama i to svake godine traje osam dana.

Postoje rasprave o tome zašto je ovaj historijski praznik vezan sa običajem paljenja svjetla, što je danas njegoja najizraženija karakteristika. U knjigama o Makabejcima praznik Hanuka nije bio povezan sa svjetlošću, nego je bio praznik veselja i to sedam dana, tokom kojih su se prinosile žrtve Hramu i pravile gozbe po kućama. Veza između praznika i svjetlosti pominje se prvi put u djelu „Jevrejske starine“ Josefa Flavija, koji ovaj praznik naziva „Fota“, što na grčkom jeziku znači svjetlost i otuda dolazi u savremenom hebrejskom naziv „Hag haurim“ – praznik svjetla.

Paljenje buktinja, svijeća i raznih drugih svjetiljki na praznik Hanuka dodato je kasnije. Da bi se to opravdalo pojavila se legenda koju je narod izmislio, a svećenici prihvatili i to dosta kasnije. Radi se naime o čudu – posvećenom košer ulju. Nakon

oslobođenja Hrama nađena je mala količina tog ulja koja je po pravilu bila potrebna da bi svjetiljka gorila samo jedan dan, a ona je gorila nekim čudom osam dana. U dijelu Talmuda koji nosi ime „Šabat“ regulirani su propisi o tom svjetlu po kojima je glavni razlog da se to čudo objavi svima. Upaljena svjetiljka, koja se po pravilu postavlja na vidno mjesto – prozor, treba da gori najmanje pola sata, a svaki član porodice ili skupa treba upaliti po jednu svjetiljku.

Hanuka je prvobitno bio porodični praznik, ali se obavezno obilježava u sinagogi, a ako pada po isteku Subote, prvo se svetkuje „avdala“, a tek onda pale svijeće. Paljenje svijeća, malih buktinja ili nečeg sličnog prvo je bio slobodan narodni običaj, ali nakon njegovog ozakonjenja, način paljenja je bio različit i zavisio od odredbi pojedinih rabinskih škola. Po Šamajevoj školi, palilo se odmah svih osam svjetala, a zatim svakog dana po jedna svijeća manje. Međutim, drugi način paljenja; prvo jedne svijeće, a svakog slijedećeg dana po jedna više, (po školi Hilela) bio je kasnije prihvaćen.

U toku jevrejske historije za potrebe praznika pravljeni su osmokraki svijećnjaci po imenu „Menora“, koji se danas zovu „Hanukija“, za razliku od sedmokrake menore koja je danas simbol države Izrael. Po Talmudu prvo se pali posebna svijeća,

koja se zove „Šamaš“ – (poslužitelj), a sa njom se pale ostale svjećice i to zdesna na lijevo.

U Sarajevu, tokom posljednjih sto godina do II svjetskog rata, bilo je dosta porodica koje su bile slabijeg materijalnog stanja, koje su imale improvizirane hanukije pravljene kod „tenedija“ (limara Jevreja), a koje nisu palile kupovne svjećice nego su palile fitilje umočene u obično ulje, koji su se zvali „mečas“ ili improvizirane svjećice od tankih drvcadi skinutih sa metli, umotanih vatom.

Prilikom paljenja se govore blagoslovi (berahot): prvi za paljenje Hanuka svijeća (.....lehadlik ner Hanuka), drugi o čudu učinjenom našim očevima (bajamim hašem bazeman haze) i treći blagoslov koji je Adonaj dao da doživimo i postojimo do ovog vremena (šehehejanu vekijemanu vehigianu lazeman haze).

Od druge večeri, kad se svjećica pali slijeva, obavezno se govori odlomak iz Talmuda (traktat Sofrim 20: Hanerot halalu..... Iza toga se pjeva napjev „Maoz cur ješuati“ (tvrđavo stijeno spasenja) koju je spjevao izvjesni Mordehaj, vjerovatno početkom 13. vijeka nove ere.

Tokom jevrejske historije bio je običaj da se za vrijeme Hanuke daju pokloni učiteljima u vjerskim školama, što je zamjenjivalo davanje plata. Djeca su dobivala manje svote novca koji se zvao „deme Hanuka“ ili „Hanuka gelt“ (u Aškenaza), a kod Sefarada su djeca dobivala igračke i nagrade za dobro učenje. U istočnoj Evropi, kod Aškenaza je postojao običaj igranja karata ili posebna igra sa zvrkom (trendel), ili hebrejski „sevivan“. Taj zvrk ima četiri strane na kojima su napisana hebrejska slova (n – g – h – š) što je skraćena od riječi „nes, gadol, haja, šam“ (čudo veliko se desilo tamo). Danas u Izraelu posljednje je slovo „p“, „nes, gadol, haja po“ (čudo veliko se desilo ovdje).

Za vrijeme praznika Hanuka jela su se razna jela i poslastice. U Sarajevu je to bila „halva di Hanuka“ od brašna i šećera, koja se formirala pomoću kašike pa se zvala i „halva di la kučara“ ili „halva preta“ (crna halva). Pravljeni su i kolači „tišpišti“ (marcipani od badema).

Hanuka je jedan od najveselijih i najpopularnijih jevrejskih praznika. Prije II svjetskog rata, prije i za vrijeme Hanuke, vladalo je među Jevrejima veliko uzbuđenje. Održavale su se godišnje „Makabejske svečanosti“ u organizaciji društava „Ahduš“ „Glorija“ „Matatja“ i „Lira“. Danas se u Sarajevu svake godine održava Hanuka sijelo, što je lijep nastavak bogate tradicije.

Prof. Mr. Kamhi David,
hazan Sinagoge u Sarajevu

JOŠ JEDNO VESELO HANUKA SIJELO

Pripremila: Klara Pelja
Fotografije: Nada Finci

Tradicionalno Hanuka sijelo održano je posljednje subote u mjesecu novembru. Velika sala Jevrejske opštine bila je ispunjena do posljednjeg mjesta. Sijelo je počelo svečarskim programom koji su priredili Omladinska sekcija i djeca Male škole. Uz klavirsku pratnju Jasne Kalauzović koja je djecu i mlade i

pripremila za nastup, otpjevali su nekoliko poznatih i svima nam dragih Hanuka pjesama. Sekcija mladih pripremila je kratak osvrt o suštini i značaju Hanuka praznika koji su pročitali Hana i Ivo Kaunitz. Ženska sekcija „Bohoreta“ je svakog učesnika priredbe darivala čokoladom. Zapaljena je i treća svijeća na hanukiji. Bilo je lijepo vidjeti da našu tradiciju ima ko da nastavi...čestitke i Maloj školi i

PRVU HANUKA SVJEĆICU ZAPALIO JOEL MARJANOVIĆ – FINCI

Trogodišnji Joel Marjanović – Finci, kao predstavnik generacije najmladih članova Sarajevske jevrejske opštine zapalio je prvu Hanuka svjećicu. Ono što posebno vrijedi istaći je da je zahvaljujući svom upornom tati Jovanu, mali Joel uz maternji, već solidno naučio i hebrejski jezik.

Omladinskoj sekciji. Završetak ovog kratkog, ali slatkog programa značio je da je put prema bifeu slobodan. A tamo - „fešta“ za oči i usta, slano, slatko pa biraj! Vrijedne „Bohorete“ su pripremile bogat bife i ovaj put stvarno, nadmašile same sebe. Kada su svi napunili svoje tanjire mogla je i zabava početi... Uz dobru muziku bilo je i plesa, skakanja i skakutanja, kako za koga... Sve u svemu, bilo je lijepo i veselo, za neke i do ranih jutarnjih sati.

LIMMUD KESHET EX YU - KRAJ ILI NOVI POČETAK?

Ovogodišnji Limmud Keshet Ex Yu organizovan je u velelepnom hotelu Avala u Budvi, hotelu koji nudi izuzetan smještaj, kako kažu za relativno male novce, ali koji nam je ponudio vrlo jednostavnu i "lako probavljivu dijetalnu ishranu", tipa "svaki dan sve isto", a ako to niste pojeli za ručak, e za večeru ćete sigurno.

No, hrana, to je najmanje što nam je potrebno, jer vidio sam da je mnoge od nas, polazim od sebe, lakše preskočiti nego zaobići.

Smetnju, koja to možda i nije, predstavlja veliki broj predavanja i drugih sadržaja koji se odvijaju u istim terminima, tako da "mnogi znatiželjnici" moraju izostati sa nekih aktivnosti, a "reprise" nema. Iskreno, mnogi sve što se dešava u salama za predavanja unaprijed "prožvaču" u obližnjim kafanama, gdje se na novembarskom suncu, unaprijed iskritikuju i predavači i tema, a o kvalitetu predavanja da ne govorim.

Bijaše na ovom Limmudu nešto Grka, nešto Bugara, možda i nekih drugih koje sretasmo često lutajući u traženju izlaza na hodnicima vrlo "zamršenog" prizemlja, što ovogodišnju manifestaciju učini internacionalnom,

daleko šire nego što je Ex Yu.

No, bojim se da su nas ti "internacionalci" gledali bez mogućnosti da s nama izmjene mnogo "zajedničkog" edukativnog razgovora, a najžalosnije je bilo što nismo uspjeli, zbog izbora muzike i nedostatka lobija u hotelu, bar zajednički zaigrati, ako ništa, a ono bar ovogodišnji "polovni ili prepolovljeni" Limmud tim je djelovao dosta raštivano, nedostajao je lider koji bi pohvatao sve "žice" ovog, do ove godine veoma dobro uštimanog orkestra. Tek kasnije saznadoh za mnoge nedorazume na relaciji tog tima i organizatora, odnosno domaćina ovogodišnjeg Limmuda, tako da se bojim da nakon teških riječi koje čuh, ali

nažalost i pročitah (ono što je napisano trajno ostade) ova saradnja zapada u čor sokak i neće biti nastavljena, nažalost.

Predstoje novi planovi, JZ Crne Gore ima svoje planove koje još ne znamo, a mladi limmudovci formiraju novu nevladinu organizaciju i planiraju novi koncept "najnovijeg" Limmuda za 2014. godinu. Valja nam se uklapati u oba projekta, ne želimo dozvoliti ni jednima ni drugima da nama pokvare ambijent druženja zbog kojeg konačno, osim edukativnog dijela, Limmud i postoji.

Vidimo se na porodičnom seminaru u Kladovu, do tada ćemo biti mnogo pametniji i znati mnogo više, iako nas niko ne može promijeniti, tako da i tamo očekujemo mnogo predavača, skroman broj slušalaca ili posmatrača, a veliki broj interaktivne saradnje u kladovskim "bibliotekama".

Boris Kožemjakin

SEDMI LIMMUD KESHET EX - YU U BUDVI od 7. do 10. novembra 2013

Pripremila: **Klara Pelja**

Ovu, sedmu po redu, Limmud keshet EX - YU konferenciju prvi put je organizirala Jevrejska zajednica Crne Gore. Ova zajednica, osnovana krajem januara 2012. vjerovatno je najmanja jevrejska zajednica na svijetu, a zasigurno, najmlađa na prostoru bivše Jugoslavije, što joj nije bilo prepreka da vrlo uspješno obavi ovaj zadatak i ugosti 520 učesnika, članova jevrejskih zajednica sa prostora EX - YU. Gosti Konferencije bili su i predstavnici Jevrejske zajednice Grčke što ovoj konferenciji daje širi, balkanski karakter. Delegacija Jevrejske zajednice Bosne i Hercegovine bila je među najbrojnijim, samo iz Sarajevske jevrejske opštine bilo je preko 70 učesnika, a bili su tu i članovi jevrejskih opština Doboja, Teslića i Mostara. Grad - domaćin bila je prelijepa, sunčana Budva, a svi učesnici Konferencije bili su smješteni u luksuznom hotelu „Avala“.

Od kako je održana prva Limmud konferencija u Velikoj Britaniji, prije više od trideset godina, ova konferencija postala je ključ transformisanja jevrejskih zajednica s ciljem da edukuje, podučava i stvara poštovanje i toleranciju širom jevrejskih zajednica, te tako postane vodeći model u stvaranju globalnog jevrejskog učenja.

Organizaciju ovog imponantnog skupa pored Limmuda International -a, svesrdno je podržao i sufinansirao izraelski Keren Kajemet i naravno, Crnogorska vlada. Na svečanom otvaranju Limmud konferencije skup su pozdravili i zaželjeli uspješan rad, Duško Marković potpredsjednik Vlade Crne Gore, David Hoffman, predsjednik Limmud International, Menahem Libovic, zamjenik predsjednika izraelskog Keren Kajemeta, domaćin, Jaša Alfandari predsjednik Jevrejske zajednice Crne Gore, te Lucijano Mošo Prelević, rabin Crne Gore.

Organizatori su pripremili vrlo bogat i zanimljiv edukativno-zabavni program, kako za Limmud keshet za djecu i mlade, tako i Limmud keshet za one starije. I za velike i za male bilo je tu mnogo zabavnih sadržaja, gimnastike, plesa, muzike, posebno je bio zapažen i dobro posjećen nastup makedonskog hora. Za one starije, bilo je mnogo interesantnih tema, prezentacija i predavanja poput: Sedam čuda židovske povijesti, Antisemitizam u 21. vijeku, Jevrejske zajednice u Grčkoj od antičkog doba do danas, Albert Ajnštajn kao jevrejski radnik i cionista, i mnoga druga, teško je sve nabrojati. Dvadeset predavača, eminentnih stručnjaka iz raznih oblasti trudili su se da svoje teme prezentiraju u najboljem svjetlu. Specijalni gost Limmud-a bio je poznati filmski

producent i oskarovac, Branko Lustig koji je prezentirao svoj novi projekat edukacije mladih za toleranciju.

Ivan Čerešnjev, stariji istraživač jevrejskog materijalnog kulturnog naslijeđa na Hebrejskom Univerzitetu u Jerusalemu i bivši predsjednik Sarajevske JO, održao je vrlo zapaženu prezentaciju; Vizuelni testament Šabataja Cvija, tokom posjete Balsić Kuli u Ulcinju, te predavanje o Sabbateizmu - slučaju dvostrukog identiteta Šabataja Cvija. Član Sarajevske jevrejske opštine, publicist i novinar dr Eli Tauber predstavio se zanimljivim predavanjima; Simboli u Judaizmu i 13 teoloških načela jevrejske vjere, a naša mlada članica, Lea Maestro, autorskom, vrlo impresivnom izložbom o logoru Đakovo. Šta da se kaže, osim što smo bili brojni bili smo i zapaženi....

Uz bogat i zanimljiv program uspjehu ove, sedme po redu Limmud keshet konferencije svakako su doprinjeli brojni susreti i druženja sa prijateljima iz jevrejskih zajednica sa prostora EX-YU, gostoljubivi domaćini, prijatna atmosfera hotela, a najviše od svega suncem obasjane kale i plaže stare Budve.

BU2

U SLICI I RIJEČI

ZA „JEVREJSKI GLAS“
PAVLE KAUNITZ

Hotel "AVALA" sa pet * i 4,2 miliona Eura neizmirenih obaveza ruskog vlasnika.

I ove je godine, kao u ostalom u posljednjih sedam, vrijedna ekipa mladih volontera uz mnogo napora organizirala već tradicionalni Limud Keshet, ovaj put po prvi, ali ne i posljednji put u Crnoj Gori, najmlađoj, najmaloljudnijoj, ali zato agilnoj Jevrejskoj zajednici ove susjedne nam zemlje sa EX-JU prostora.

Brojna i odabrana delegacija naše zajednice, svjesna značaja ove manifestacije, već je putujući prema Budvi održala dva-tri konzultativna sastanka kako bi se domaćinima i drugim učesnicima ovog skupa predstavili naši dometi, postignuća i dostignuća na pravi način.

Nakon višesatne vožnje i neplaniranog večernjeg maratona na trasi Granica-HALAdovo, koji je održan u Herceg Novom uz kotizaciju od 1 Euro po učesniku, stigli smo na odredište gdje su nas ljubazni domaćini smjestili u moderan hotel koji je dobio ime po opjevanoj crnogorskoj planini Avala.

Nakon svečanog prijema, svečane večere i svečanog otvaranja same Manifestacije smješteni smo po jednokrevetnim, dvokrevetnim i sličnim apartmanima sa pogledom na sve četiri strane mondenog Crnogorskog primorja.

Dvokrevetni apartman sa 5 * i pogledom na recepciju.

Slijedećeg dana, po ranije utvrđenom planu i programu, te ustaljenom intinereru održan je pod predsjedavanjem J. Fincija redovan jutarnji brifing na hotelskoj terasi okupanoj suncem.

Poslije upoznavanja sa planom i programom predavanja, te ostalih zanimljivih sadržaja i dešavanja na sedmom jubilarom Limudu, a po primljenim zaduženjima, naši su članovi disciplinirano, kako smo već naučili, krenuli prema dvoranama u kojim su revno prisustvovali obaveznom programu Kesheta.

Držeći se ustaljenog običaja da je Limud tradicijsko mjesto susreta sa starim znancima sa EX-Ju prostora i šire, ali i mjesto na kojem se uvijek nešto novo iz naše tisućljetne povijesti može naučiti,

Na putu za brojne predavaonice. Nađa Finci pokazuje okupljenim nacrtu hotela i zakučasti raspored mjesta za predavanja.

J. Finci čita okupljenim pozdravni telegram D. Sejdića sa željama za uspješan rad.

Konačno u biblioteci gdje se tradicionalno razmatraju se mnoga tekuća pitanja

potražili smo budvansku biblioteku i naravno, našli je nedaleko od hotela u starom povijesnom jezgru ovog mediteranskog grada sa 14,458 stanovnika (prema popisu

iz 2003.g.) i „ruskom nacionalnom manjinom od 16,422 pripadnika svih uzrasta“ (prema popisu iz 2023.g.)

Nažalost rijetki nesavjesni članovi naše delegacije i ovaj put su se oglasili o precizne direktive vođe puta (Iso Maestro), te na svoju ruku odlučili bez nadzora na nekakva samo njima znana neprimjerena mjesta.

No, kao što to uvijek biva, svemu dođe kraj pa tako i ovogodišnjem Limudu. Na posljednjem radnom sastanku organizacionog odbora uspješni domaćini JZ Crne Gore, koristeći mnoge argumente, ubijedili su predstavnike ostalih zajednica koje uzimaju učešće na ovoj manifestaciji da malo zažmire prema tradiciji da se Keshet uvijek održava u drugoj sredini, drugom gradu, te se tako izborili za domaćinstvo i iduće godine.

Jedan od najčešće korištenih ubijedljivih argumenata domaćina

**HVALA I DOVIĐENJA
BUDVA. ДО
СЛЕДУЮЩЕГО
ЗАСЕДАНИЯ СНОВА В
БУДУЩЕМ 5775 ГОДУ.**

Nesavjesna uhvaćena okom kamere IN FLAGRANTI!

Prvi konzultativni sastanak: Bojana Altarac vodi zapisnik (stoji lijevo), Rajka Kabiljo sakuplja dobrovoljne priloge (sjedi desno), Dragana Atijas (stoji desno) pomno nadzire dešavanja na sastanku a Mihajla Atijasa - konstantno.

(Drugi dio)

Судбина вишеградских Јевреја – Андрићевих јунака у роману „На Дрини ћуприја“

Прича о Лотики, лијепој удовици из Тарнова (Пољска), и новим временима која улазе у роман у 19. вијеку (поглавље XIV) је вријеме које је писац сам доживио и личности које је познавао или су му предходници о њима приповиједали. У вишеградску касабу дошла је из Галиције и водила хотел који је народ прозвао „Лотикин хотел“, а налазио се поред самог моста. Стварни власник хотела био је муж њене сестре Деборе (по Грунтовым књигама Абрахам Цилер). Ова неуморна и вјешта жена по свему је представник новог доба - по начину пословања, стицања новца, по опхођењу према гостима, облачењу и манирима. Није лако било управљати хотелом и носити се са проблемима несрећних и пијаних касабалија, водити бригу о породици сестре и зета и њихове дјеце, помагати Апфелмајере, и друге рођаке расуте по аустроугарском царству.

„Лотика, неуморна, вешта жена хладних чула, брзе памети и мушког срца, кротила је сваки бес, ућуткавала сваки прохтев избеумљених људи, необјашњивом игром свог савршеног тела, свога великога лукавства и своје не мање смелости, и успевала увек и код свакога да између њих и себе одржи

потребан размак, који је само још више распаљивао њихове жеље и дизао њену вредност.“

Зарађивала је много и у кратком временском периоду стекла велики иметак и трошила га помажући рођаке, али и остале јеврејске породице; упућивала њихову дјецу на школовање или лијечење, бринула се о њиховим женидбама и удајама, укоравала лијене и нерадне; једном ријечју бринула се о великој заједници сународника и свима њима била ослонац и сигурност.

Али период благостања престаје

Лотикина породица са пријатељима

када почиње рат, гранатирање и бјежање. Лотикин јаук, крик страхан као грмљавина, сломио је и психички ову јаку жену која је економски већ била посустала. Године борбе и рада, жеља да помогне и обезбједи све своје, нестале су. Остао је живот, голи живот, без наде.

Ову слику Лотике у роману проширујем причом о животу најпознатије вишеградске Јеврејке, јунакиње Андрићевог романа. Ево шта Иво Андрић, који је добро познавао Лотику каже: „Вишеграђани су је звали Танта Лота, а хотел, чији је стварни власник био пољски Јеврејин Целер, Лотикин хотел... негде уз Први свјетски рат, када је српска војска напала мост и хотел, Лотика је, као и многи Вишеграђани, побегла с ону страну Дрине - чим се рат завршио, она се вратила у вишеградску варош, обновила хотел и водила га, безмало, све до своје смрти. Умрла је негде пред други рат 1938. или 1939. године. Сахрањена је на јеврејском гробљу у Вишеграду и данас ће вам се многи старији Вишеграђани сетити Лотике и њеног хотела.“

Лотика - Лоти Целермајер (1860, Галиција – 1938, Вишеград) најстарија је од три сестре Целермајер, Дебора, (1871, Галиција – 1933, Вишеград), Адалаида-Адела (1861 Галиција - ? Сарајево) које

су се доселиле у Вишеград последњих деценија деветнаестог вијека.

О њеном животу прије доласка, о њеном дјетињству и младости, скоро да се ништа не зна. Остала је врло рано удовица, већ у двадесетој години живота. Убрзо послје смрти мужа доктора, са сестрама се сели у Вишеград који је тада дио Аустроугарске.

О њеном животу у Вишеграду зна се много више. Управљала је хотелом – „Züg Brücke“ - који су мјештани једноставно звали Лотикин хотел. Зграда хотела, која и данас постоји, зидана је 1891. године, а нови власници, Лотика Целермајер и Абрахам Цилер, купили су зграду хотела 1905. године од сарајевског трговца Фрања Челине.

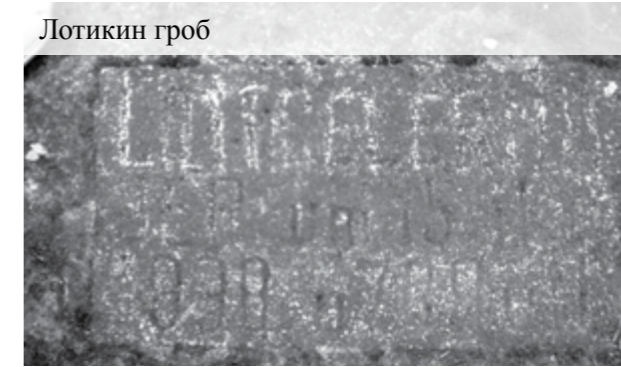
Лотику су Вишеграђани, по сјећању и казивању малобројних свједока тог времена, вољели, и дивили се њеној лепоти, отмјености и способности. Посједовала је оно што они до тада нису видјели код жене – пословност и енергичност у вођењу хотела и своје цијеле породице. Понекад је била обична и њихова, а некада далека и непозната. Њен начин пословања за њих је био тајна. Њена моћ запажања, познавање локалног начина живота и вриједности, шала и досјетки говори о њеној посебности. Иако је више од пет деценија живјела у Вишеграду никада у потпуности није добро научила језик. Радо су препричавали анегдоту везану за њу и познатог и омиљеног вишеградског свештеника Николу. Једном, у веселом друштву поп Николи, који је волио да се врзма око лијепих жена рекла је: „ти ниси поп Никола, већ пип Никола“

Опадање посла и нелојална конкуренција, разочарање у рођаке које је издашно помагала, рат, бјежање и несрећа сломиле су ову јаку жену.

Умрла је 15.02.1938. године у 78-ој години живота у Вишеграду и сахрањена на Јеврејском гробљу.

Зграда Лотикиног хотела сада

Лотикин гроб

Захваљујући Иву Андрићу, пољска Јеврејка постала је најпознатија Вишеграђанка.

Поред главне приче о Лотики и њеном тридесетогодишњем вођењу хотела, помињу се и чланови породице – сестра Дебора и зет Цалер (поглавље XIV, XIX, XXIII) и њихове кћери најмлађи малоумни син. О свима њима родитељски се бринула неуморна Лотика.

Писац Цалера представља као човјека који није био способан да прати рад свастике у вођењу хотела, али и човјека од кога ни његова породица није имала посебне користи. Овај отежали и незаинтересовани Јеврејин, који је живио у сјени способне свастике, понекад би се тргао и започео уз њен новчани улог, неки посао, као што је то био случај са мљекарском задругом. Посао би пропао јер су поново наступила немирна времена и нове кризе, које прво униште послове у мјестима уз границу.

Али да је живот несхватљиво чудо, како то Андрић често истиче, и да су у животу могући свакојаки обрти, уочавамо у поглављу када писац завршава причу о Лотики. Цалер, који је скоро цијели живот проживио без снаге и воље, када

се суочио са ломом остарјеле и немоћне жене, усправио се и постао оно што је одувјек и требао да буде - глава и заштитник своје породице.

Лотикина сестра Дебора и њен муж Абрахам Цилер, умрли су и сахрањени на Јеврејском гробљу у Вишеграду. Од некада угледне породице Целермајер остала су само гробна мјеста, сјећања и приче о изузетној жени Лотики и њеним временима.

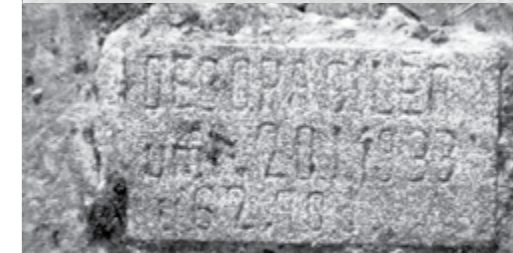
Судбину Лотикиног хотела одредило је вријеме.

Послије Лотикине смрти хотел су до Другог свјетског рата водиле њене сестричине Хелена и Серафина - Ина. У току рата, приликом бомбардовања, хотел је оштећен. Послије рата, Хелена се вратила у Вишеград с намјером да зграду обнови или прода, али није успјела ни једно ни друго. Хотел је национализован. Деценијама је био у власништву угоститељског предузећа „Панос“. Послије овог, последњег рата, приватизован је и нови власник данас издаје дио зграде.

Дивна Васућ
(Професор, ЈУ СШЦ
„Иво Андрић“, Вишеград)

Гроб Абрахама Цилера

Гроб Деборе Цилер

SJEĆANJE

Još prije više od dvije godine moja sestra Nela Abidinović, rođena Papo i ja povele smo akciju za priznavanje porodica kod kojih smo bile u periodu od juna 1943. do aprila 1945. u gradu Berane u Crnoj Gori za Pravednike.

Problem je bio što se nismo sjećale imena i prezimena, jer je prošlo puno vremena, a naša majka koja se sjećala je umrla. Moja sestra se kao kroz maglu sjećala prezimena Hadrović. Ipak sam napisala pismo sa svim podacima, sjećanjima i dokumentima i poslala ga Jevrejskoj zajednici Crne Gore. Oni su pismo prosljedili Opštini Berane i gradonačelniku, pa su se svi zainteresovali i prema našim podacima pronašli unuka porodice Hadrović. Druga porodica nije pronađena. Posredstvom i uz finansijsku pomoć Jevrejske zajednice Crne Gore, g. Jaše Alfandarija, predsjednika, g. Đorđa i gospođe Edite Klein, a na poziv gradonačelnika Berana i Boračke organizacije, bila sam gost u Beranama 13. jula ove godine. Tada je bila centralna svečanost, jer je to Dan ustanka u Crnoj Gori, a baš je taj datum i Dan državnosti savremene samostalne Crne Gore.

Upoznala sam unuka porodice Hadrović. Proces priznavanja Pravednika je u toku i potrebno je dalje raditi na tome i poslati dokumentaciju u Jad Vašem. Ja sam u toku boravka u Beranama u Drugom svjetskom ratu bila mala i sada prilikom posjete gradu nisam ništa prepoznala, ali su se javile uspomene i sjećanja i ovaj put ću vam ispričati jedno sjećanje.

SEPET

Bio je septembar 1943. g. (to mi je rekla sestra) i talijanska fašistička država je kapitulirala, talijanski vojnici su napuštali Crnu Goru, a dolazili su Nijemci. U gradu Berane, gdje smo mi bili, došlo je do velikih borbi i narod je bježao u planinu da bi se spasili. I nas tri, mama, sestra i ja, smo takođe bježale iz grada. Ponijele smo zavežljaje i nešto malo hrane i krenule smo za ostalima. Ja sam tada imala četiri godine i jedan mjesec i svega se sjećam. Bila sam jako mršava, nisam mogla ništa da nosim. Penjali smo se uz brdo po kamenitoj stazi, djelimično šljunkovitoj, veoma skliskoj. Ostali su se spretnije kretali i brzo su izmakli daleko ispred nas. U dolini ispod nas vidio se grad, gorjeli su mnogi objekti, čule su se eksplozije i pucnjava. Ja sam se jedva kretala, padala sam i klizila unazad. Imala sam krvave rane na koljenima, dlanovima, pa čak i na glavi, sve me je jako boljelo, jer su komadići šljunka ostali na koži. Majka i sestra mi nisu mogle pomoći, a još od prije mi je bilo zabranjeno da plačem i jecam.

U jednom momentu se pojavio partizan u uniformi i na konju i rekao da požurimo i mi smo se počele brže penjati. Poslije izvjesnog vremena pojavio se opet i opet nam je rekao da požurimo, da smo zadnje i da moraju zatvoriti obruč, a meni nije bilo jasno šta to znači.

Penjale smo se dalje, nažalost sve sporije, a onda se pojavio jedan mladić, skoro dječak, obučen kao civil, samo sa partizanskom kapom sa petokrakom. Nosio je sepet. Prišao nam je i šutke bez riječi ubacio zavežljaj na dno sepeta, a onda je mene spretno digao na ramena. Zadnje čega se sjećam je džemper od grube seljačke vune koji je nosio i za koji sam se držala i partizana sa puškama koji su se spuštali niz padinu. Ne sjećam se uopšte šta je dalje bilo, vjerovatno sam zaspala u sepetu.

Laura Papo Ostojić

Pjesmu Tebi majko misli lete čuo sam jedne od posljednjih jeseni u devedesetima, dok sam odlazio posjetiti Josipa Engela, u Židovskome staračkom domu Lavoslav Schwarz. U prizemlju, u velikoj, neonskim svjetlom osvjetljenoj trpezariji, s obje strane dugog stola, sjedili su izbjegli jevrejski starci iz Sarajeva, a pjevala im je Ljiljana Molnar Talajić. Pjesmu koju je proslavio i raščuo Meho Puzić, ona je pjevala savršeno ugođenim glasom, po pravilima kafanskoga sevdaha, bolje od izvornika.

Pjesmu Tebi majko misli lete napisao je nekad poznati sarajevski novinar i humorist Nikola Škrba

Petnaestak godina kasnije, saznajemo putem YouTubea, pod prostranom šatrom, kao za svadbe, vrhbosanski nadbiskup, kardinal Vinko Puljić, u biskupskoj je odori i s mikrofonom u ruci, od prve do posljednje strofe okupljenim vjernicima otpjevao Tebi majko misli lete. Našli su se u povodu posvećenja crkve, ali izvori se ne slažu koje: one Prečista Srca Marijina, koju je 11. kolovoza posvetio u Posavskoj Mahali kraj Odžaka, ili Žalosne Gospe, koju je, na mjestu predratne minirane župne crkve, posvetio 27. srpnja u Čardaku kod Modriče. Gdje god bilo, u Mahali ili u Čardaku, oba sela su u zavičaju Mehe Puzića, u Bosanskoj Posavini, u prije rata bogatom kraju.

Škrbina pjesma

Pjesmu Tebi majko misli lete napisao je nekad poznati sarajevski novinar i humorist Nikola Škrba, a uglazbio harmonikaš i voditelj narodnih orkestara Ismet Alajbegović Šerbo. Obitelj pokojnog Škrbe svaki put se ljuti, i na mene su se jednom ljutili, kada novinari zaborave ili ne znaju, pa napišu da je to pjesma Mehe Puzića. Razlog njihove ljutnje ne tiče se autorskih prava. Mnogo je tužniji. Ne treba ga izgovoriti, nego samo naslutiti iz biografije njihova oca.

Nikola Škrba nije bio Sarajlija ni Bosanac. Rođen je 1922. u Krasnojarsku, u južnom Sibiru. S Nedeljkom Opančićem bio je autor dugogodišnje radijske emisije "Selo veselo". On je izmislio Momu i Uzeira, dvojicu prijatelja koje su u humorističkoj

Kardinalova pjesma

Piše: Miljenko Jergović za Radiosarajevo.ba

sapunicu na Radio Sarajevu igrali glumci Rudi Alvađ i Rejhan Demirdžić. Napisao ih je, vrlo domišljato, u narodnoj tradiciji humorističkoga dueta, pridodajući im i taj aspekt dobre nacionalne politike: Momo je bio Srbin, Uzeir Musliman (danas bi se reklo – Bošnjak). Nikola Škrba uvijek je osluškivao, i kad bi pisao pjesme, i kad bi radio na humorističkim skečevima, kako diše mahala i šta kažu u Komitetu, pa bi sve to ukomponirao u svoje tekstove, vodeći računa o duhu vremena. Zato su sve do danas njegovi radijski serijali ostali najpopularniji dramski komadi – svejedno o kojem mediju govorimo – u povijesti Bosne. I tako će ostati zauvijek, jer popularnost "Sela vesela", Mome i Uzeira, nije više moguće nadmašiti, pošto nema ni tako raširenog i sveprisutnog sredstva prenošenja glasa i muzike, kakvo je nekada bio mali japanski tranzistor.

Nikola Škrba bio je čestit čovjek. Imao je dara. Umro je 1995. na okupiranoj Grbavici, od gladi. Dva Unisova poslovna nebodera, na ulasku u stari dio grada, koje je projektirao Ivan Štraus, narod je osamdesetih prozvao Momo i Uzeir. To je ostalo od Nikoline slave. Mnogo ili malo,

zavisi od perspektive onoga koji gleda.

Pjesmu Tebi majko misli lete Škrba i Šerbo spremili su za Mehu Puzića, koji će ju snimiti 1977, u vremenu kada je Europa bila

I tako, od gastarbajtera preko protjeranih Jevreja dođosmo do katoličkih popova u Bosni i Blažene Djevice Marije.

prepuna naših radnika "na privremenom radu u inozemstvu". Na dobar način, starinskim slikama i himničnim poljima i dolinama, pjevnom, jednostavnom melodijom, pjesma je izražavala sentimente tih ljudi. Kao u jednoj drugoj pjesmi koja kaže: "svaka tuđa zemlja, tuga je golema", ljudima je dana prilika da domovinu nađu u svom bezdomovinstvu, u pjesmi koja im kaže da je, možda, više nikada neće vidjeti. Nije se iz Posavske Mahale i Čardaka ni trebalo ići čak od Frankfurta, jer je tuđina započinjala već sa druge strane Save. O

tome je u svojoj gastarbajterskoj himni pjevao Meho Puzić.

Tu istu pjesmu Ljiljana Molnar Talajić pjevala je sarajevskim Jevrejima u zagrebačkome Židovskom staračkom domu, jer oni druge pjesme o svom egzodusu nisu ni imali. Osim što im je nije imao tko napisati, niti će ikada itko ispričati njihovu sudbinu – jer je ona geopolitički i nacionalno nevažna – pjesma o egzodusu mora biti stara i ukorijenjena u zemlju koju se napušta. Tebi majko misli lete bila je ukorijenjena. Kao da ju je Nikola Škrba napisao za njih.

Surgun i egzil

Kardinal Vinko Puljić pjeva je na posvećenju jedne od marijanskih crkvi, izniklih na opustošenoj posavskoj zemlji, i nisu mu na umu ni Mehini gastarbajteri, ni sarajevski starci iz zagrebačkog staračkog doma, nego on tu pjesmu pjeva s mišlju na Bogomajku i na sve druge majke. Upozorava me na to Ivan Lovrenović: "Tebi, majko, misli lete u našim bosanskim katoličkim kleričkim krugovima, i petrovskim i fratarskim jednako, odavno je kao neka neformalna i vancrkvena pučka himna posvećena materinsko-marijanskom sentimentu."

I tako, od gastarbajtera preko protjeranih Jevreja dođosmo do katoličkih popova u Bosni i Blažene Djevice Marije. Bio bi to izvanredno dobar materijal za knjigu-reportažu, žanr koji je vrlo raširen i čitan u Poljskoj, dok u nas, kao ni mnogo toga drugog, ne postoji. Od sarajevskoga starca koji na okupiranoj Grbavici umire od gladi do uznesenja, nije dalek put. O pjesmi se pouzdano može reći to da je dobra, jer mora biti dobro djelo koje konotira tako različita značenja. I još nešto: ta pjesma je, očito, veoma nalikovala svijetu za koji je bila napisana, u različitim njegovim varijetetima i identitetima. Takve stvari o pjesmama se saznaju tek na kraju, pred smrt (u Židovskome staračkom domu) ili pred nestanak neke kulturne i društvene zajednice. U surgunu i egzilu, najjasnije se vidi i osjeća ono čega nema.

Novi naslovi u biblioteci

Pripremila: Gordana Girt

U posljednjem periodu smo dobili određen broj knjiga za biblioteku.

Ljilja Atijas iz Beogradske jevrejske opštine nam je poklonila slijedeće naslove:

“Savremeni čovjek i Biblija”, H. Hajnc, “Žuti prkos”, Ana Šomlo, “Mila 18”, Leon Uris, “Dan zadovoljstva”, Isak Baševic Singer, “Kabala i njena simbolika”, Geršom Šolem, “Sefarad 92”- katalog, “Glid” - katalog.

2Od autora Dušana Savića smo dobili knjigu “Porajmos”. Ova knjiga predstavlja tragične životne priče trojice glavnih likova, Save, Oskara i Ragiba koje će se ukrstiti 1941. godine u Aušvicu. Igron slučaja Oskarova sestra i Ragibova usvojenica Rahela, djevojčica čiji život nagovještava sliku generacija odraslih nakon Drugog svjetskog rata, naći će se u okolnostima koje prevazilaze iskustvo njenih predaka.

Od Elija Taubera smo dobili njegovu knjigu “Jevrejska prezimena u arhivskim dokumentima Bosne i Hercegovine”. Ova knjiga predstavlja popis svih registrovanih jevrejskih prezimena u Bosni i Hercegovini sa komentarima i značenjima jednog broja prezimena.

Kupili smo knjigu “Zebur psalmi”, zbirku izabranih psalmi iz hebrejske tradicije.

Od Jevrejske opštine Zemun smo dobili na poklon knjigu “Holokaust u Jugoslaviji”.

Knjiga predstavlja ukratko ispričanu priču o stradanju Jevreja u Jugoslaviji od pojave fašizma i nacizma do završetka Drugog svjetskog rata. Jedan dio knjige je posvećen dobrim i nadasve hrabrim ljudima koji su spašavali Jevreje u toku okupacije, ljudima kojima nacionalnost nije bila važnija od humanosti.

Gordana Girt je poklonila biblioteci tri slijedeće knjige:

“Moj Mihael”, Amos Oz

Ovaj roman je svrstao izraelskog pisca Amosa Oza u značajne svjetske romanopisce.

Ova ljubavna priča, smještena u

Jerusalem prije Suecke krize, govori o braku Hane Gonen sa Mihaelom, o njenom postepenom udaljavanju od muža i povlačenju u lični svijet mašte i potisnutih želja.

“Slučajna učenica”, Vikas Svarup

Sapna Sinha radi u prodavnici tehničke robe u centru Delhija. Mrzi svoj posao, ali je ambiciozna i odlučna da uspije i zna da bez njene zarade njena porodica neće moći da opstane. Ne zna, međutim, da će joj se život uskoro promijeniti zauvijek. Dok jednog dana odlazi na pauzu za ručak, prilazi joj jedan čovjek koji tvrdi da je vlasnik jedne od najvećih indijskih korporacija. Kaže da traži nasljednika svog poslovnog carstva i da je odlučio da to bude ona. Ipak, postoji sedam ispita koje ona najprije mora da položi i onda će najveća premija postati njena.

“Ruska zima”, Dafni Kalotaj

Odlučivši da proda na aukciji svoju izvanrednu kolekciju nakita, Nina Revska,

nekadašnja velika baletska zvijezda Baljšoj teatra, vjeruje da je konačno navukla zavjesu na svoju prošlost. Umjesto toga, bivša balerina nađe se preplavljena uspomnama na svoju domovinu i događaje, veličanstvene i bolne u isto vrijeme, koji su prije pola vijeka promijenili tok njenog života. U Rusiji je otkrila čaroliju pozorišta; zaljubila se u pjesnika Viktora Jelsina; zajedno sa svojim najdražim prijateljima – Geršom, briljantnim kompozitorom i prelijepom Verom, svojom najbližom prijateljicom – postala je žrtva staljinističkog terora. Takođe u Rusiji, strašno saznanje podstaklo je smrtonosni čin izdaje – i dosjetljivo bjekstvo koje je Ninu odvelo na Zapad i naposljetku u Boston.

Pašas di kezu

- 1/2 kg prase
- 300 grama mladog sira
- 3 jajeta
- 100-200 grama prezle
- 1 kašika vegete

-.
za pohovanje:
brašno, 2 jajeta, prezla i ulje u kojem će se pržiti

Prasu skuhati, samljati, dodati sir, vegetu, jaja i prezlu. Praviti male polpete ili loptice i uvaljati ih prvo u brašno, jaja i na kraju u prezlu. Pržiti na vrelom ulju i služiti tople ili hladne.

NAMJENA PRILOGA / IME I PREZIME	POVOD ZA PRILOG	IZNOS PRILOGA
SOCIJAL. KOMISIJA		
JOVANKA ALKALAJ	pomen za 30. godišnjicu smrti dragog supruga Alkalaj Salomona	50 KM
STJEPAN ILEŠ	za rad Socijalne komisije	50 KM
KAMHI DELFA s djecom	sjećanje na muža i oca Jozefa Kamhija	50 KM
ZLATKO i DANA TRENK	sjećanje na porodicu Kirschner,Cveher i Bretler	50 KM
SADRUDINA GAVRANKAPETANOVIĆ-SOFTIĆ	povodom godišnjice smrtui mame,tate i sestre	50 KM
LEVI LEO,YACKIE i NATAN	uspomena na baku i djeda Vesnu i Josipa Kabiljo	50 KM
LEVI LEO,YACKIE i NATAN	uspomena na tetka Zorana Kontosa	50 KM
LEVI LEO,YACKIE i NATAN	uspomena na prijatelja Isu Abinuna	50 KM
TEODORA SUVADŽIĆ	sjećanje na brata Dušana Kravljaču i majku Branislavu Kravljača,rođ.Folkenfolk	100 KM
VJERSKA KOMISIJA CADIK DANON		
OBITELJI DRAGOJEVIĆ i AZABAGIĆ	sjećanje na nona Zumbul Ruben Prčić,mamu Mazal Medina Prčić i tetku Džemilu Prčić Mukić	50 KM
JEVREJSKA OPŠTINA		
SMILJKA DONA VRANEŠIĆ	sjećanje na moje umrle i drage roditelje Mirjam (Zlata) i Isidor Levi Sadić	200 Eura
Mr.STEVEN SIEGEL	za rad Jevrejske opštine	25 USA \$
GORDANA KRZNARIĆ	za rad Jevrejske opštine	25 KM
JEVREJSKI GLAS		
SADRUDINA GAVRANKAPETANOVIĆ-SOFTIĆ	povodom godišnjice smrtui mame,tate i sestre	50 KM
ARON ALBAHARI	u znak sećanja povodom 22 godine od smrti oca Leona (16.1.1992.) i 3 godine od smrti majke Marije (2.2.2011.)	100 KM
OMLADINA		
ELMA I PAVLE KAUNITZ	za omladinu	50 KM
JOZEF ABINUN CICKO	povodom smrti rodice Seke Budimski	50 KM

IN MEMORIAM

Dana 31. jula 2013 godine, umrla je moja starija sestra Nehama - Nela Abdinović u sedamdeset devet o j godini života. Rođena je 1934. godine, u Sarajevu, u

porodici sefardskih Jevreja, na Mejtašu, od oca Mihaela Papo i majke Blanke Papo, rođene Levi.

Staro hebrejsko ime Nehama dobila je po očevoj majci Nehami Papo, rođenoj Alkalaj. Još kao dijete osjetila je strahote antisemitizma i po tadašnjem zakonu kao Jevrejka izbačena je iz osnovne škole. Drugi svjetski rat i Holokaust preživjela je u Beranama u Crnoj Gori.

Poslije oslobođenja, sa majkom i sestrom se vraća u Sarajevo, ali ne zatiču žive ni oca, ni skoro nikoga iz porodica Papo i Levi. Nastavlja školovanje i sa sedamnaest godina maturira u Učiteljskoj školi. Tokom školovanja išla je na ljetovanja jevrejske omladine u Crikvenici. Kao učiteljica započinje sa radom u jednom selu iznad Visokog, zatim prelazi u Visoko, a onda se udaje i nastavlja rad u rudarskom gradu Kaknju.

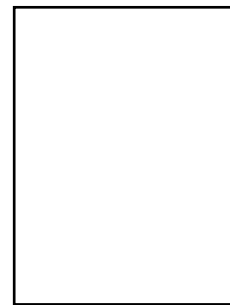
Čitav radni staž provodi u radu sa djecom i izvodi mnogo generacija osnovaca, tako da su je građani Kaknja odlično prihvatili, voljeli je i bili joj prijatelji.

Imala je sina i kćerku i četvero unučadi. Po njenoj želji sahranjena je u Kaknju pored supruga Šabana i po jevrejskom običaju. Službu rabina obavio je Igor Kožemjakin i to je bila prva i jedina jevrejska sahrana u Kaknju.

U predhodnom broju Jevrejskog glasa pogrešno su navedena imena osoba koje su dali priloge za Socijalnu komisiju. Ovim putem se, uz ispravku koju objavljujemo u današnjem broju, izvinjavamo porodici Levi Lea iz Kanade.

Exp.

Jevrejska zajednica
Bosne i Hercegovine
71000 Sarajevo
Hamdije Kreševljakovića 59

*Davne 1913. godine
jedanaestog decembra
u Gradačcu je rođen
MORIC KABILJO.*

*Na isti dan u Izraelu je
proslavio u krugu obitelji
i prijatelja svoj stoti
rođendan. Pridružujemo
se čestitkama!*

עד מאה ועשרים!